

Izjaja vsak dan razen sobot, nedelj
in praznikov.
Issued daily except Saturdays,
Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravnški prostori:
2657 South Lawndale Ave.

Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXXV.

Cena lista je \$6.00

Entered as second-class matter January 16, 1933, at the post-office
at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

CHICAGO, ILL., ČETRTAK, 20. MAJA (MAY 20), 1943

Subscription \$6.00 Yearly

ŠTEV.—NUMBER 99

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 4, 1918.

Premier Churchill obljubil pomoč Ameriki v borbi proti japonski sili

Ameriški bombniki metali bombe na japonske pozicije na otoku Wake. Bojne ladje podpirajo operacije ameriških čet na otoku Attu pri Alaski. Podpredsednik angleške vlade Attlee informiral parlament, da so Nemci in Italijani izgubili 820,000 vojakov v Afriki. Nacijske avtoritete oklicale stanje obleganja v poplavljenih krajih. Rusi razbili nemške obrambne točke na leningraski fronti

Washington, D. C., 19. maja.—Angleški premier Winston Churchill je danes v svojem govoru pred senatormi in kongresniki izjavil, da se bo Velika Britanija borila na strani Amerike proti Japoniki, "dokler je diha v naših telesih in kri teče po naših žilah."

V 50 minut trajajočem govoru je Churchill orisal tudi zavezniško vojno strategijo. Poskus na združenje Nemčije in Italije v prah z bombardiranjem iz zraka se bo nadaljeval zaenot z drugimi vojnimi operacijami. Bombni napadi so že paralizirali nemško vojno industrijo, zlasti ono v Porurju.

Churchill je dejal, da Amerika gradi toliko ladij in parnikov, da ti krijejo skupne britanske in zavezniške izgube na morju. On je izrekel tudi upanje, da se bo na on in predsednik Roosevelt kmalu sestala s Stalinom in morda tudi z generalom Kalilekom.

Washington, D. C., 19. maja.—Ameriški bombniki so metali bombe na japonske pozicije na otoku Wake in sestrelili najmanj izmed 22 japonskih bojnih letal tipa Zero, ki so jih skušala preleteti, se glasi naznanilo mornaričnega departmanta.

Ameriški bombniki so prileteli iz otoka Midwayja, najbližje baze, ki leži 1190 milj stran od pozorišča bombardiranja. To je bil prvi ameriški napad na otok Wake od 25. januarja tega leta in peti, odkar so ga Japonci okupirali. Ameriški letalci so istočasno metali bombe na japonske militaristične naprave ob zalivu Rekatu pri Solomoni.

Napad na otok Wake je vodil polkovnik Clarence F. Hegy, ki je povedal, da so se vsi bombniki srečno vrnili v svoja oporišča, čeprav so morali preleteti razdaljo čez dva tisoč milj v obeh smereh. Bombniki so vrgli dvajset ton razstrelivnih in zažigalnih bomb na japonske pozicije.

Mornarični departmet je danje naznanil, da so ameriške čete obkrožile glavno japonsko silo na Attu, otoku na skrajnem zapadnem koncu Aleutске grupe pri Alaski. Japonci so bili pogonjeni z utrjenih pozicij v hribih ob zalivu Holtzu.

Ameriške bojne ladje, ki so podpirale izkrcanje prvih vojaških čet zadnji teden, in bojna letala z otoka Amčitka, 233 milj proč bombardirajo japonske koncentracije. Ameriške izgube v operacijah so neznatne kljub močnemu odporu s strani japonske sile.

Zavezniški stan. Avstralija, 19. maja.—General Douglas MacArthur je naznanil, da so japonski letalci metali bombe na zavezniške vojaške pozicije pri Vauju ob zalivu Huonu, Nova Gvineja. Preti napadalcem so se dvignila v zrak zavezniška letala in jih kmalu razpršila. Naznanilo dostavlja, da so zavezniški izvedli več uspešnih napadov na japonske pozicije in letališče pri Gasmatu, otok New Britain.

Australijski premier John Curtin je izjavil potop bolniške ladje Centaur po japonski podmorici v bližini Brisbana. Dejal je, da je bilo očišče že v februarju informirano, da je to bolniška ladja. Curtin je naslovil protest japonski vladi

zaradi napada in potopa te ladje. London, 19. maja.—Podpredsednik vlade Clement R. Attlee je izjavil v parlamentu, da so Nemci in Italijani izgubili okrog 820,000 vojakov v Afriki, Angleži pa 220,000. Število vključuje ubite, ranjene in ujete vojake.

(General Dwight D. Eisenhower je razkril v poročilu, objavljenem v glavnem stanu, da so zavezniški samo v Tuniziji ujeli čez 200,000 nemških in italijanskih vojakov.)

Attlee je razkril očiščne izgube v Afriki v resoluciji, predloženi parlamentu, ki hvali triumf zavezniškov v Tuniziji. Vojni minister James Grigg je prej poročal, da so zavezniški ujeli pol milijona nemških in italijanskih vojakov v ofenzivi v Afriki, ki se je pričela v velikem obsegu po združitvi očiščne bojne črte pri El Alameinu, Egipt, in je bila zaključena s kapitulacijo Nemcev in Italijanov v Tuniziji.

Poplava dolin v Porurju, ki je sledila razbitju treh jezov po bombah, ki so jih metali angleški letalci, se na podlagi v Londonu dostopnih poročil s kontinenta smatra za največjo katastrofo, ki je zadela Nemčijo v tej vojni. Nacijske avtoritete so oklicale stanje obleganja v poplavljenih krajih.

Čez tristo tisoč ton vode je poplavlilo nižine v Porurju po razbitju jezov na rekama Ruhr in Eder. Kassel, Duisburg in druga industrijska mesta so poplavljeni. Več tisoč oseb je utonilo in čez 150,000 ljudi je brez strehe.

Angleški letalci so včeraj spet metali bombe na nemška vojaška letališča v severni Franciji, ameriški pa na Belgijo in Holandijo. Zavezniška letalska ofenziva, ki se je pričela zadnji teden, se nadaljuje.

Moskva, 19. maja.—Ruski topniški oddelki so v akciji na leningraski fronti, pravi uradni komunikacije. Izstrelki so razdejali 49 nemških obrambnih postojank v enem dnevu. Štiri nemška letala, ki so se pojavila nad ruskimi pozicijami, so bila sestreljena. Bombe, ki so jih metali ruski letalci na nemško brodogradnjo na Baltičkem morju, so potopile dve ladji, tri pa poškodovala.

Ruska armada je odbila nemške protinapade na svoje pozicije pri Novorossiku, mornarični bazi ob Črnem morju, in vrgla sovražnika nazaj z velikimi izgubami.

Italijanski poslanik v Vichyju odpoklican

New York, 19. maja.—Radio Berlin je naznanil, da je Mussolini odpoklical grofa Zoppija, poslanika pri Lavalovi vladi v Vichyju. Zoppi bo prevzel novo pozicijo v znanjem ministrstvu. Naznanilo ne pove, kdo bo nasledil Zoppija.

Cetniki zavzeli rudarsko mesto

London, 19. maja.—Jugoslovanska ubežna vlada poroča, da so četniki po sedem ur trajajoči bitki z očiščno silo okupirali rudarsko mesto Veronik. V tej so razbili električno centralo in rudarske naprave.

Poljsko-češka pogajanja suspendirana

Član češke ubežne vlade pojasnil težave

London, 19. maja.—Dr. Hubert Ripka, notranji minister v češoslovaški ubežni vladi, je dejal, da so bila pogajanja s poljsko ubežno vlado glede ustanovitve federacije med Češoslovakijo in Poljsko "suspendirana."

Ripka je to dejstvo naznanil na seji češoslovaškega državnega sveta. Kot vzrok je omenil nastale težave. Ena glavnih je pretrganje odnosov med poljsko ubežno vlado in sovjetsko Rusijo. Moskva je pretrgala odnose s poljsko vlado, ki je ta ponovila nacijske obdolžitve, da so Rusi pobili 10,000 poljskih častnikov in vojakov v Smolensku in okolici, preden so jih Nemci pogladi s tega ozemlja. Češki minister je dejal, da še vedno upa, da bodo težave premagane. Dalje je rekel, da je češko-poljska federacija mogoča le, ako obe državi vzdržujeta prijateljske odnose z Rusijo.

Razlika v stališču obeh vlad se tiče poljske okupacije Tešinja, češoslovaškega distrikta, po poljskih četah. Te so okupirale Tešin po monakovski konferenci, kateri je sledilo raztrganje češoslovaške republike po Hitlerju. Dr. Ripka je rekel, da poljska vlada ne odpravi Čehom storjene krivice, "temveč v naše bolee presenečenje je zavzela stališče, da se krivica nadaljuje."

Stavkarji se nočejo vrniti na delo

Gary, Ind., 19. maja.—Člani jeklarске unije CIO, ki so zastavkali v plavžu tovarne Carnegie-Illinois Steel, so ignorirali apel reprezentantov armade in mornarice, naj se vrnejo na delo. Prej so ignorirali sličen apel uradnikov unije. Korporacija trdi, da je stavka znižala produkcijo jekla za 350 ton na dan.

Rusija imenovala poslanika za Mehiko

Moskva, 19. maja.—Konstantin Umanaki, bivši ruski poslanik v Washingtonu, je bil imenovan za poslanika v Mehiki. Prvotno je bil imenovan za poslanika V. A. Fedušin, ki pa je izjavil, da ne more prevzeti pozicije zaradi bolezni, nakar ga je vrhovni sovjetski svet razrešil dolžnosti.

Ruski maršal čestital Eisenhowerju

Moskva, 19. maja.—Maršal A. M. Vasiljevski, obrambni podkomisar in šef štaba ruske armade, je čestital ameriškem generalu Dwightu D. Eisenhowerju, poveljniku zavezniške armade, na zmagi, ki jo je ta armada izvajala v Tuniziji.

Plača angleških letalk izenačena

London, 19. maja.—Stafford Cripps, minister za letalsko produkcijo, je naznanil v parlamentu, da bodo letalke dobivale isto plačo kot letalci v enaki službi. Več sto letalk pilotira letala, ki so udeležena v civilni letalski transportaciji.

NOV KORAK ZA IZRAVNAVNO RUDARSKEGA SPORA

Notranji tajnik Ickes naslovil odprto pismo Lewisu

ODBOR MORA POTRDI TI POGODBO

Washington, D. C., 19. maja.—Notranji tajnik Harold L. Ickes, ki je tudi koordinator za premog, je naslovil odprto pismo Johnu L. Lewisu, predsedniku rudarske unije UMWA, z namenom, da zloži zastoj, ki je nastal med Lewisom in vojno-delavskim odborom in izravna spor ter prepreči rudarsko stavko.

Ickes, ki je v imenu vlade prevzel kontrolo nad premogovniki, je v pismu opozoril Lewisa, da nima oblasti v zadevi obnove pogajanj med rudarsko unijo in operatorji, zaenot pa je izrazil potrebo sklenitve nove pogodbe, katero pa mora potrditi vojno-delavski odbor. Člani tega odbora trdijo, da je oblast nadziranja kolektivnega pogajanja med rudarsko unijo in operatorji v njihovih rokah. Ti so ostro obsodili Lewisa, ker noče priznati njihove oblasti.

Notranji tajnik se je zahvalil Lewisu, ker je podaljšal veljavnost premirja do 31. maja, omenil pa ni konflikta z vojno-delavskim odborom. Ickes je dal razumeti, da se ne strinja z navetom odbora operatorjem, naj se ne pogajajo z reprezentanti rudarske unije, dokler Lewis ne prizna oblasti odbora.

William H. Davis, načelnik vojno-delavskega odbora, je dejal, da se strinja z vsebino Ickesovega pisma, kar pomeni, da bo upošteval sugestije glede zaključanja kontroverze z Lewisom na način, ki ne bi okrnili oblasti odbora v zadevah reševanja sporov.

Ickes je edini vladni uradnik, ki se direktno pogaja z Lewisom. On je zavzel stališče, da se lahko delno ugotovi zahtevi rudarjev glede zvišanja mezde s sklenitvijo kompromisa. Rudarji naj bi dobili plačo za čas, ko gredo na delo premogovnike, kakor tudi za čas, ko se vračajo z dela domov. To ne bi bilo v nasprotju z mezdno formulo, ki določa zvišanje mezde le za petnajst odstotkov nad točko, ki je prevladovala v januarju 1. 1941.

Preden je bilo Ickesovo odprto pismo Lewisu objavljeno, ni hotel predsednik Roosevelt na konferenci s časniki komentirati trditve vojno-delavskega odbora, da se pogajanja med rudarsko unijo in operatorji ne morejo obnoviti, dokler Lewis ali drugi reprezentantje unije ne nastopijo pred člani odbora. Odločitev glede procedure, ki naj bi podprla oblast odbora v zadevi reševanja mezdnih sporov in ugledila pot za dosego sporazuma med rudarsko unijo in operatorji, bo morda padla na konferenci med Ickesom, Davisom in J. F. Byrnesom, direktorjem komisije za ekonomsko stabilizacijo.

Dodd in Lovett izgubila poziciji

Washington, D. C., 19. maja.—Dr. William Dodd in Robert M. Lovett, člana federalne komunikacijske komisije, sta izgubila poziciji, ko je nižja kongresna zbornica sprejela predlog, da se njuna imena zbriseta s plačilne liste. Lovett je bil več let profesor angleške literature na češki univerzi. Oba sta bila obdolžena, da sta bila člana različnih organizacij, ki širijo prevratno propagando.

Domače vesti

Nov grob v Kansasu

Yale, Kans.—Dne 11. maja je v bolnišnici v Pittsburgu umrla Neža Šetina, stara 79 let in članica društva št. 9 SNPJ. Civilni pogreb, ki ga je oskrbel slovenski zadržni pogrebni zavod, se je vršil 14. maja.

Is Clevelanda

Cleveland, Dne 15. t. m. so domači našli v kopalnici 15-letnega fanta Harolda Skrajnarja mrtvega. Ko je prišel z dela zvečer, se je šel kopat in zadela ga je kap v kopalnici. Rojen je bil v Girardu, O., in zapušča starše, brata in šest sester.—V bolnišnici je naglo umrla Margaret Gratič, roj. Fink, stara 53 let. Zapušča moža, sina pri vojaki v Afriki, brata in tri sestre.

Is Michigana

Cadillac, Mich.—V tukajšnji bolnišnici je 2. maja umrl Josip Hafner, star 65 let in rojen v Račevah pri Škofji Loki na Gorenjskem. V Ameriki je bil 35 let in tukaj zapušča drugo ženo, dva sinova in pet hčera.

Poplave povzročile veliko škodo

Več milijonov akrov zemlje v Illinoisu pod vodo

Chicago, 19. maja.—Illinois, Indiana in štiri druge države so prizadete zaradi poplave, ki je povzročila že ogromno škodo. Samo škoda na uničenih pridelkih znaša več milijonov dolarjev.

Poleg Illinoisu in Indiane so prizadete države Missouri, Kansas, Oklahoma in Arkansas. Kot posledica neprestanih deževnih nalivov so reke in potoki prestopili bregove in voda je zalila nižine. Samo v Illinoisu je več milijonov akrov zemlje pod vodo. Več sto ljudi je moralo zapustiti svoje hiše, ko jih je voda zalila.

Štiri osebe so utonile v West Terre Hautu, Ind., ko je voda reke Wabash podrla naip in se razlila po mestu. Okrog dva tisoč ljudi je moralo zapustiti svoje hiše.

Smrtna kazen za holandske stavkarje

Sabotaža v norveških lukah

London, 19. maja.—Arthur Seyss-Inquart, nacijski komisar okupirane Holandije, je izdal dekret, ki določa smrtno kazen za stavkarje in one, ki ovirajo produkcijo materiala za nemško vojno mašino, po poročilu, ki ga je objavila Aneta, holandska časniška agencija.

Prej so nacijske avtoritete oklicale preki sod v zvezi z zatiranjem nemirov in izgrediv, ki so sledili odredbi glede ponovne internacije okrog 400,000 bivših holandskih vojni ujetnikov. Na podlagi te odredbe je bilo več oseb aretiranih in ustreljenih.

Po nacijskih kontrolirana radiopostaja v Oslu poroča, da so bili kraji ob norveških lukah proglašeni za vojne črne, da se za sabotaža. Vojaške straže so dobile ukaz, naj ustrelje vsakega, ki pride v te cone brez dovoljenja.

Ranjeni ameriški vojak dospeli v Kanado

Halifax, Kanada, 19. maja.—Ameriški in kanadski vojak, ki so bili ranjeni v bitkah z očiščno silo v Tuniziji, so dospeli v to luko. Pripeljala jih je kanadska bolniška ladja Lady Nelson.

Živilska konferenca odprta

Predsednik Roosevelt pozdravil delegate

Hot Springs, Va., 19. maja.—Mednarodna živilska konferenca se je včeraj pričela v hotelu Homesteadu. Za predsednika konference je bil izvoljen sodnik Marvin Jones, načelnik ameriške delegacije.

Predsednik Roosevelt je naslovil poslanico-delegatom, v kateri jih je pozdravil in jim želel uspeh. "Sleheri narod kot posameznik in vsi kot kolektivna enota morajo prevzeti odgovornost v smislu načel štirih svobod, vključenih v Atlantskem charterju, in skrbeti, da se deklaracija Združenih narodov izpolni v celoti," se glasi poslanica. "Družba mora izpolniti obveznosti napram svojim članom in jim zagotoviti zadostno prehrano."

Roosevelt je dalje naglasil, "da problem, ki ga mora konferenca rešiti, je najvažnejši od vseh človeških problemov. Ta je nasičevanje ljudi. Narodi morajo storiti korake za odpravo vseh zaprek, ki ovirajo mednarodno trgovino, transportacijo in razpečevanje živil."

Na konferenco so prišli predstavniki 44 držav. Dvorano hotela, v kateri se vrši, strajajo vojak. Časnikarji nimajo dostopa v dvorano, kar je izvalo ostre proteste.

Vatikan skuša rešiti Italijo?

Likvidacija fašistične stranke

Bern, Švica, 19. maja.—Sem dospela poročila iz zanesljivih virov govore, da je Vatikan storil korake za rešitev Italije pred porazom. Načrt, ki ni mirovni predlog in ne sugestija glede sklenitve premirja, vsebuje pismo, ki ga je papež Pij izročil newyorškemu nadškofu Spellmanu, ko se je mudil v Vatikanu. Spellman se zdaj nahaja na Srednjem vzhodu.

Načrt baje vključuje sugestije glede političnega preobrata v Italiji, likvidacije Mussolinijevega režima in razpusta fašistične stranke. Civilna administracija naj bi polagoma prišla v roke ljudstva.

Znano ni, ali načrt določa aretiranje in kaznovanje Mussolinija in vodilnih fašistov, ki so pogladi Italijo v vojno v priče-kovanju, da bo rezultirala v porazu zavezniškov. Ali bo Vatikan uspel a svojo kampanjo, je dvomljivo. Da Italija ne more dobiti koncesij od zavezniškov, če se "prostovoljno" umakne iz vojne, dokazuje deklaracija predsednika Roosevelta in premierja Churchilla, objavljena po zgodovinski konferenci v Casablanci, francoski Maroko, da zavezniški zahtevajo brezpogojno kapitulacijo očišča.

Vodja angleških rudarjev okrcal Lewisa

London, 19. maja.—Will Lawther, predsednik Britske rudarske zveze, je v članku v publikaciji Picture Post opazil Johna L. Lewisa, predsednika UMWA. "V Angliji ni nobenega rudarja, ki bi mislil, da je bil rojen nov svet, če dobi zvišanje za deset šillingov na dan," pravi Lawther. "Ako bi Hitler zmagal, bi bil to udarec za vse rudarje. Tega se Lewis ne zaveda, ker igra politiko v vsem svojem življenju."

NEMCI ZAGOTAVLJAJO ALARMIRANE ITALIJANE

Skupna obramba južne Evrope pred invazijo

SEF ITALIJANSKEGA STABA RESIGNIRAL

London, 19. maja.—Nemčija je uradno priznala kritičen položaj Italije in jo zagotovila, da je ne bo pustila na cedilu.

Nacijska zagotovila so prišla v momentu, ko se je nervoznost Italijanov, spremljana z bojaznijo pred zavezniško invazijo, povečala. Bojno razpoloženje v Italiji se krha od poraza njene sile v Afriki in kot posledica zavezniških bombnih napadov na njena mesta. Zagotovilo, da bo Nemčija pomagala Italiji pri obrambi fronte južne Evrope, je dalo glasilo nemškega zunanje-ga urada. To je odgovor na trditve londonskih listov, da bo Hitler obrnil Italijo, ki mu ne more več koristiti, hrbet in jo prepuštil njeni usodi.

Opazovalci v Londonu zdaj, ko očišče pripravljajo italijanske prebivalce za odvrnitev invazije, trdijo, da bo Italija vržena iz vojne z minimalno vojaško silo in maksimalno psihološko propagando. Evidenca slednje je v bombnih napadih na italijanska mesta in poletu angleških letalcev nad Rimom. Polet je bil demonstracija, da je italijanska prestolnica izpostavljena bombardiranju iz zraka in da jo bombe lahko zdrobe v prah.

Sunek proti Siciliji, Sardiniji in južni Italiji lahko pride z morja in iz zraka kot uvod invazije zavezniške sile. Mussolini dobi ultimatum za zahtevo odstopa italijanskega polotoka, spremljan s grožnjo, da bo v obratnem slučaju razbit na kose in zavzet s silo.

Mussolini tolaži prebivalce, da zavezniška letalska sila lahko uniči italijanska mesta, ne more jih pa okupirati, da je Nemčija obljubila pomoč in da je južno obrežje utrjeno.

Iz Berna, Švica, je prišla vest, da je general Vittorio Ambrosio, šef italijanskega generalnega štaba, resigniral. Vest ne omenja vzroka.

Rumlov davčni načrt zavržen

Rooseveltovo svarilo učinkovito

Washington, D. C., 19. maja.—Nižja kongresna zbornica je ponovno zavrgla Rumlov davčni načrt z 202 proti 194 glasovom. Za načrt je glasovalo 187 republikancev in sedem demokratov, proti pa 190 demokratov, devet republikancev, dva progresivca in eden laborit.

Načrt, čigar avtor je Beardsley Ruml, načelnik federalne rezervne banke v New Yorku, je določal plačevanje dohodninskega davka sproti in opustitev plačilne davka za preteklo leto. Ta je bil zadnji teden sprejet v senatu.

Grožnja predsednika Roosevelta, da bo vetiral načrt, če ga zbornica sprejme, je bila učinkovita. On je dejal, da ne bo podpisal nobenega davčnega načrta, ki bi določal opustitev enoletnega davka.

Člani obojkov obeh zbornic se bodo danes sestali na posebni seji in razpravljali o kompromisnih davčnih načrtih. Rumlov načrt je bil že trikrat poražen v nižji zbornici.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE

JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Zdrulene drave (Ivan Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago in Cicero \$7.50 za celo leto, \$3.75 za pol leta, za inosomato \$6.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cicero \$7.50 per year, foreign countries \$8.00 per year.

Cena oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in namerovalnih članov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (trilce, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil polnino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s Natom:

PROSVETA

2857-58 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

136

Glasovi iz
naselbin

O klubu bivših rudarjev

Milwaukee. — O našem klubu bivših rudarjev ni bilo že precej časa nobenega poročila. Zadnjič je Louis Ambrozich le omenil, da se vrši seja 8. maja zvečer, kakor se je tudi. Malo poročila o tej seji.

Na dnevnem redu je bilo vprašanje, kaj storiti s prebitkom od naše kartne zabave, ki se je vršila 20. in 21. marca in je še precej povoljno izpadla. Na tej seji smo sklenili, da razdelimo prebitke v sledeče namene: Za slovensko pomožno akcijo, ki jo vodi JPO-SS, smo dali \$15, za ruskega relief \$15, za SANS \$15 in tri dolarje za oglas tukajšnjemu mladinskemu krožku št. 4 SNPJ.

Naša želja je, da bi se stari, to je bivši rudarji, živeli v Milwaukeeju in okolici, boljše udeleževali se, kadar so sklicani. Njih datum in prostor je vedno objavljen v Prosveti. Zadnji dve poletni sezoni smo imeli piknike. Kaj mislite letos? Sedaj imamo res "cash", ampak bolj malo časa, kajti večina nas mora garati po sedem dni v tednu. In tako je vprašanje letošnjega piknika prepuščeno odboru kluba.

Radi bi slišali, kaj mislite o tem, oni, ki niste bili na seji 8. maja. Ali mislite, da bi bil kak uspeh? Ali mislite, da bi mogli dobiti priznave? Dolžnost naša je, da delamo za vojne sirote, toda vsi veste, da brez truda ni nič.

Drugače je pri nas dosti dela, kdor hoče delati. V tem mestu bo, kmalu ena četrtna žensk v tovarnah. Dosti jih tudi opravlja "weldarsko" delo, toda jim iskane ni preveč ne ugaajo. Nekateri se hitro privadijo. Stvar ima tudi smešno ali zabavno stran. Na primer jutraj so vse lep napudrane in z "ružem" pobarvane, zvečer so pa vse zakajane in umazane. Pa se bodo že privadile, kot se tudi drugi.

J. Perko, 584.

Pomoč živim, spomin mrtvim—

Cleveland, O.—Namesto cvetja in rož za prerani grob našega dobrega prijatelja, aktivnega društvnika in dolgoletnega predsednika društva Naprej št. 5 SNPJ, Mika Cvelbarja, ki je po desetmesečnem bivanju na farmi brata Rudolfa Cvelbarja v Columbusu, Montana, 30. aprila 1943 podlegel srčni hibi, so darovali:

Za Jugoslovansko pomožno akcijo (JPO-SS št. 2): Jernej Rožanc in John Stopar vsak po \$5.00 in Anton Gruđen \$1.00, skupaj \$11.00.

Za slovensko politično akcijo

(SANS): John Lazar, Stephen Lander, Jernej Rožanc, Louis Kocjan, Joseph Globokar in Ludvik Medvešek vsak po \$5.00, John Tavcar \$3.00, Frank Črtalič, Frank Mikše, John Marn, Frank Černe in Joseph Zele po \$2.00, J. Papash, Frank Razinger, August Kollander, Charles Rogel, Louis Hrovat, John Renko in Neimenovan po \$1.00. Skupaj \$50.00.

Za Slovensko narodno čitalnico pa: Frank Shiffrer in Neimenovan vsak po \$5.00 in John Kuman \$1.00, skupaj \$11.00.

Skupno so za vse tri organizacije darovali vsoto \$72.00. Iskrena hvala vsem darovalcem za velikodušne darove! Da bi našli še mnogo posnemalcev.—Ludvik Medvešek, 5, nabiralec.

Naročnikom Cankarjevega glasnika

Cleveland, Ohio.—Vse bivše naročnike Cankarjevega glasnika opozarjamo, da je bilo v zadnji številki, ki je izšla ob koncu februarja t. l., poročano, da oni, ki želi dobiti povrnjeno naprej plačano naročnino, mora do 31. maja 1943 poslati upravi Cankarjevega glasnika zahtevo oziroma nakaznico, ki je bila namenjena v zadnji številki. Pozneje poslanih zahtev ne bo mogoče upoštevati. Toliko v naznanje naročnikom.

Za upravo Cankarjevega Ustanove—Ludvik Medvešek, tajnik, 6409 St. Clair Ave.

Prispevki za pomožno akcijo

Cleveland.—Meseca aprila so pri naši postojanki 35 JPO-SS prispevali za pomožno akcijo:

Nabiralna knjižica J. F. Durn: Mike Lah \$5 namesto venca za pokojnim A. Smolčtom, Frank Petrič \$2, društvo Euclid 29 SDZ \$3, mrs. Urek dolar, John Lokar dolar, mrs. J. Česnik dolar, Progresivne Slovenke, krožek 3, Euclid, \$10, mr. in mrs. F. Strauss (Trafalgar) \$5, mr. in mrs. A. poklar \$5, Milan Medvešek \$5 namesto venca za pokojnim vojakom Johnom Zajcem, družina J. F. Durn \$5 namesto venca za istim vojakom, Paul Česnik (Painville) dolar. Skupaj \$45.

Nabiralna knjižica Andreja Božiča (zidarja): Po dolarju so prispevali Louis Čebon, John Strancar, Frank Klemenčič, Victor Shell (Sel), Joseph Rebec, Louis Furlan. Skupaj \$6.

Nabiralna knjižica Georga Panchurja: Po dolarju so prispevali Joseph Kosarich, Frank Zajc, Mary Jevnikar, Rose Urbančič, Julia Struna, Frances Gorenc (nečitljivo), po dva do-

larja pa Neimenovani in Frances Vidmar. Skupaj \$10.

Nabiralna knjižica Mary Lustig: Po dva dolarja Anton Dolgan (Trafalgar) in Joseph Janežič, po dolarju A. Gregorc, Frank Raztresen, Ursula Blazetič, Joseph Lustig in Mary Boldin 50c. Skupaj \$8.50.

Nabiralna knjižica Johna Jančarja: Po pet dolarjev John Jančar in Joseph Kužnik, po dolarju Frank Skully ml., Frank Skully st. in Eleanor G. Gubich. Skupaj \$13.

Nabiralna knjižica Antona Jankeviča: Družina Anton Zanko \$2.00, Anton Kovačič \$2, John Tomišić \$5. Skupaj \$9.00.

V aprilu smo pri naši postojanki torej nabrali \$92.10. In to je nabralo le šest izmed 28 zastopnikov, ki imajo nabiralne knjižice. Kaj je pa z ostalimi zastopniki-nabiralci? Torej skušajte tudi vi posiguirati ta mesec. Slovenija prosi naše pomoči. Nekaj dolarjev mesečno za to človekoljubno delo nas ne bo vpropastilo.

Rojaki! Zbirajmo in prispevajmo vsi brez razlike. Vsak po svoji moči. Naši bratje Čehi so obdaveni direktno pri svoji podporni organizaciji, in sicer po dolarju mesečno. Torej pomislite, koliko oni zberejo skupaj mesečno za svoje rojake v stari domovini, ki kakor izgleda, ne trpe tistega trpljenja in gorja kot ga trpi naš mali narod, proti kateremu so se zaročili trije sovražniki, da ga uničijo: Nemci, Italijani in Madžari.

Torej zbudimo se, razmišljajmo o položaju naše rojstne domovine, o trpljenju krvavega človeka, ki umirajočega naroda preko oceana. Seveda pri tem ne smemo pozabiti na svojo novo domovino, kajti tudi njo moramo podpirati, da bo čim prej prizadela smrtni udarec tistim seditom in barbarom človeštvu in da bo čim prej konec krvočitja in trpljenja zaslužjenih narodov.

Omenim naj tudi, da se naša podružnica že pripravlja na jesensko priredbo, ki se vrši 24. oktobra. V ta namen je najela obe dvorani Slovenskega delavskega doma na Waterloo rd. Ob tej priliki bo podan program in izdali bomo tudi programno knjižico. Zastopniki in zastopnice naše podružnice bodo šli na delo in pričeli zbirati oglase pri naših trgovcih in tudi drugih. Našim trgovcem torej priporočamo, da se naklonijo tem nabiralcem in nabiralkam in prispevajo po svoji moči v obliki oglasa. Zavedajmo se vsi enako svoje dolžnosti napram svojem narodu. Vedite, da zastopniki in odborniki ne delajo zase, ampak za trpečo Slovenijo.

Glejmo vsi, da bo naša prihodnja priredba sijajen uspeh, kot še nobena tako. In ako bomo vsi sodelovali in se potrudili, bomo to tudi dosegli. Društvenim zastopnikom in nabiralcem priporočam, da greste ta mesec VSI na delo in skušate doprinesiti svoj delež k skupnosti. Na naše ljudi pa apeliram, da prispevajo kolikor je v vaši moči tem narodnim delavcem. Če nimate namena prispevati, vsaj ne ovirajte jih—ne iščite izgovorov ali drugega prekanja. Vsi prispevki so prostovoljni—kolikor hoče kdo dati. Seja naše postojanke JPO-SS se vrši v torek zvečer, 25. maja. Vsi zastopniki, zastopnice in uradniki ste prošeni, da ste navzoči. Potrebno je, da posetite sejo vsak mesec. Društvom priporočamo, naj zahtevajo vsak mesec poročilo od svojih zastopnikov.

J. F. Durn, tajnik.

"Pustite male k meni..."

Cleveland. — Lahko ste že slišali ali čitali ali pa se je vam osebno pripetila smola. Smola se je pripetila tudi mojemu pisalnemu stroju, ali bolj pravilno rečeno — meni, kajti popravilo me je stalo \$5.50, ker sem dopisnik. Človek se čudi današnjim lastnikom stanovanj, ki oglašajo: "Oda se stanovanje štiri ali pet sob družini brez otrok..." Mi pač ne moremo zapostiti, so li bili ti lastniki stanovanj rojeni v velikosti 10 palcev ali v velikosti pet do šest čevljev. Ne gre nam v glavo, čemu se tako boje otrok. Bo že res, da jih ima nekatera družina malo preveč, ampak kadar odklanjajo družino z devetmesečnim otrokom ali s par malimi otroki v starosti od ene-

Ameriški major H. M. Specht stoji v ulici nemškega vojašnice v svojem stanju v Tuniziji.

ga do nekaj let, je pa malo preveč udarca za matere, ki so otrokom dale življenje, zdaj pa nimajo prostora, kamor bi zibelko položile z detetom.

Predno nadaljujem, vam bom predložil pismo, ki je bilo objavljeno v tukajšnjem meščanskem listu. Naslovljeno je na clevelandanske lastnike stanovanj in piše ga mati s tremi otroki. Glasi se:

"Danes je materinski dan in pišem to pismo kot mati. In kot mati se obračam na dobro srčno ljudstvo Clevelanda s prošnjo, naj vzamejo v pretes, kaj oni delajo za bodočnost naše prihodnje generacije. Po pravici povedano je Cleveland mesto kot so vsa druga mesta in v tem mestu se trudim, da bi vzgojila svoje otroke, da bi bili pošteni državljani in spoštovali zakone.

Pred tremi meseci je moj mož dobil delo v Clevelandu. Prišli smo iz druge države. Ampak jaz sem bila rojena in vzgojena v državi Ohio in sem bila zelo vesela, ko sem zopet prišla v to državo. Toda kakšna smola! Mi tukaj nismo dobrodošli. Zakaj ne? Vedite, da imamo tri otroke: Richard je star 11 let, Michael sedem let in Catherine osem mesecev. Zdaj pa ne moremo dobiti stanovanja, ki bi odgovarjalo naši družini."

Potem mrs. Connor pove, da je z otroki sledila možu v Cleveland. Ampak vse, kar sta mogla dobiti, sta bili dve umazani sobi, za kar sta plačevala \$10.50 tedensko. Bilo pa je tako neudobno in grdo, da upa, da takega stanovanja ne vidi nikoli več. Ampak lastnica stanovanja ji je dala razumeti, kako dobro delo je storila, ker je oddala v najem stanovanje družini s tremi otroki. Potem je pa ta družina najela "trailer", ki pa je tako majhen, da se komaj gibljejo v njem.

"In vendar je bilo to vse, kar smo mogli dobiti", nadaljuje žena "Ampak nisem sama v takem položaju. So še druge matere, ki se vprašujejo, zakaj so postale matere. Može jim odgovorjati, kaj naj store z otroki. Mi nimamo dovolj denarja, da bi dali predplačilo na hišo, če bi jo hoteli kupiti."

Potem mrs. Connor vprašuje, kaj je s temi lastniki stanovanj, ki malim otrokom zanikajo pravico do življenja. Pravi, da je praznih stanovanj precej, kajti našla jih je več, ko je čitala oglase. Toda vsakdo oglašja, da hoče le odrasle stanovalce. Nekateri lastniki stanovanj gredo celo tako daleč, da oglašajo, da žele delovni par, to je moža in ženo, ki oba delata, da bi niti žena ne capljala po hiši.

In kako je bilo pred 20, 30 leti? Dobili so se ravno taki lastniki stanovanj, ki niso marali otrok. Mogoče so med temi tudi taki, čijih starši niso mogli dobiti stanovanja radi malih otrok. Ampak ravno ti lastniki danes hvalijo fante, ki se bore za njih domovino in njih imovino. Mrs. Connor končuje svoj dopis, da so lastniki pozabili na izrek Kristusa, ki je rekel: "Pustite male k meni..." Ona potem vprašuje katoliško in protestantsko duhovščino, zakaj v tem smislu ne pridigajo svojim vernikom, da bi se vsaj vernim lastnikom omejevalo srce do malih, nedolžnih otrok.

Ta dopisnik bi lahko odgovoril na to vprašanje, toda danes ni časa. Mrs. Connor ima tudi dva brata v vojni, ampak to nič ne vpliva na stanovanjske posestnike. Oni ljubijo poleg domovine le vsesvojni dolar, kar je njihov namen!

K temu naj dodam, da sem tudi jaz oče otrok, ki imajo že sami otroke. Včasih so naši rojaki govedjali, da imam precej po palcem, ker stalno delam. Meni ni dosti znano, kdaj je še kdo bogatelj od dela. Vem le toliko, da se delavec namesto denarja dostikrat nalezje žuljev, jetike, ravmatizma ali kaj podobnega. In naj mož še bolj zvesto gara in žena varčuje, toda če hoče obleči tri otroke, jih preživeti in pošiljati v šolo kot se spodobijo, stane to precej dolarjev in ni skoro nič za banko.

Kadar bralec čita moje dopise, bi res lahko mislil, da sem brutalen človek in takoj pripravljen, da nekoga zadavim. Je že res, da nimam rad onih, ki so podobni dvoreznim nožem. Toda naj nihče ne pozabi, da sem bil tudi jaz otrok in vem, kaj je stradanje in tudi kaj se pravi biti brez postelje. Vem tudi, kaj je mati in njena skrb za otroke.

Ko smo šli skozi krizo, so nekateri starši skušali prisiliti svoje otroke, da dobe delo, in ker ga niso mogli dobiti, so jih radi tega šikanirali. Pri nas se to ni dogajalo in ni bilo nikakršne sitnosti. Ko so moji že delali in začeli življenje na svojo roko, so povedali, da pri nas se ni postopalo robato kot ponekod, kot se to izvedelo od drugih. Mi smo razumeli položaj, ga upoštevali in se zavedali, da so naši otroci.

Komaj nekaj let je, ko je moj sin doživel nekaj slabejšega kot mi. Mrs. Connor. On je že imel dva otroke, toda ali mislite, da so naši rojaki upoštevali take družine? Sploh ali mislite, da so naši dobri rojaki kakšna izjema? Oh, pojdite, pojdite! Nekateri le blatiijo žide in jih doli vseh grehov, tudi takih, kateri drugi ali pa mogoče sami storijo. Takih "židov" tudi med nami ni manjka, kakor tudi ne med nami, ki so bili rojeni v Pavelicah vrnem Zagrebu.

In tako se je moral moj sin siliti — radi malih otrok. Potem se je pa njegovemu "staremu" in njegovi stari materi preveč neumno videlo in "stari" je rekel čisto po domače: "Ti si še vedno moj sin in tvoji sinovi so moji vnuki..." Pa smo predelali hišo za dve družini, kjer se zdaj delal in Jimmy lahko svobodno gibljeta. In Jimmy pravi: "How you, grad pa?" GIVE me some "žgančka". Donald pa: "Grado pa, take me to show."

Yes, ljudje bi se morali zavedati, da so bili najprvo majhni. Vsaka stvar je najprvo majhna, potem šele zraste velika. In tako bi morali biti veliki tudi mi, gani in pravilno funkcionirati. Če ne bi možgani, pa vsaj srce. Čuti ljubezen do otroka, če je odraslega človeka ne. Človek posebno pa možki bi morali biti prijazni napram otrokom. In troci so kakor odrasli: nekateri so dobri, nekateri pa niso. Sploh pa jabolko ne pade daleč od drevesa. Mi vsi vemo, da naša Jona ima rada otroke. Ali ni tako?—Franz Barbič.

Tudi — spomini...

Strabane, Pa. — Težko se človek pripravi k pisanju, toda vseh jih ga razmere prisilijo k temu. V Prosveti z dne 10. maja sem čitala dopis Agnese Pasarič iz Elizabetha, N. J., v katerem zopet obuja svoje — "spomini". Ampak tisti njeni spomini so iz vavi spomini za nas druge. Smo bili skupaj pred 20 leti v premorgirni stavki na Thompsonu v West Virginiji. In pomagam jim jih je dajati tudi ona s svojimi "boarderji". Sedaj pa (Dolje na 2. strani)

Ferdinand Smith, podpredsednik Splošne mornarske unije, in gledališna plesalka Pearl Primus.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Zdrulene drive (izven Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago in Cicero \$7.50 na leto, \$3.75 za pol leta; za innoventno \$6.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cicero \$7.50 per year, foreign countries \$6.00 per year.

Čeno oglaševanja po dogovoru.—Rokopisi dopisov in naročnin članov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo političarju le v slučaju, če je priložil politično.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2857-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

136

Datum v oklepaju na primer (May 31, 1943), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Pono-vite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

Podzemsko bojevanje v Evropi

Zgodovina bo nekoč v bodočnosti na debelo podčrtala podzemsko gibanje proti nacizmu in fašizmu v deželah pod nacistično okupacijo v Evropi kot enega glavnih faktorjev Hitlerjevega poloma.

Podzemsko ali tajno gibanje upornikov, ki se živi nočejo podati za nobeno ceno okupatorju, ki na vse mogoče načine ovirajo okupacijsko oblast in kateri vlivajo poguma nesrečnemu prebivalstvu s prikrito tiskano ali natipkano besedo, je danes v teku po vseh zasledenih deželah Evrope, na višku aktivnosti pa je na Poljskem in v Jugoslaviji.

Neprestana sabotaža in sovražni incidenti so v teku v vseh okupiranih deželah; na primer v Grčiji in na Češkem, v Franciji, Holandiji in na Norveškem, v okupiranem delu Rusije in celotni Avstriji—vendar, kolikor je do danes znano, se nacistična brutalnost nikjer tako ne izživlja, kakor baš na Poljskem in v Jugoslaviji. Najbrže niso Nemci nič manj brutalni tudi v okupirani Ukrajini in v Belorusiji, toda podrobnosti še niso znane.

Sovjetski krogi dolže Poljake, da sodelujejo z nacisti in nobene dvoma ni, da je med Poljaki mnogo in mnogo reakcionarjev in propale—saj so tudi med Slovenci in vsemi drugimi narodi—ki so pripravljeni prodati se in služiti sovražniku za svoje osebne interese, ampak demokratični Slovenci, ki so še svobodni in imajo dobre podzemne zveze s Poljsko, pričajo o številnih primerih od-pornosti Poljakov napram nacističnemu terorju pod naravnost herojskimi okoliščinami.

O tem poroča ameriški dopisnik Raymond Clapper, ki je zdaj na Švedskem. Večje število stalnih tajnih publikacij obstaja na Norveškem, v Holandiji, Belgiji, Franciji, na Češkem in v Ju-goslaviji, toda Clapper javlja, da podzemski Poljaki prekaša vse; tam izhaja 85 tiskanih in tipkanih podzemskih listov, ki so naper-jeni proti nemškemu nacizmu in pišejo v interesu zmage Zdrue-nih narodov.

Zanimivo je to, da najmanj dva podzemski lista sta dnevnik—česar nimajo podzemski gibanja v drugih zasledenih deželah; naj-več, s čimer se morajo "podzemci" drugod zadovoljiti, je tednik. Kakor poroča omenjeni Clapper iz Stockholma, objavlja poljski podzemski tisk redno zaveznike vesti z boljše, katere dobi iz ra-diododaj v Londonu. Pri razširjanju nekaterih podzemskih čas-nikov se Poljaki poslužujejo dobre zveze: naslovna stran lista z naslovom vred je natančen posnetek lista, ki ga izdajajo Nemci za Poljake, prav tako zadnja stran, toda dve notranji strani sta na-polnjeni z vestmi in članki proti nacizmu. Na ta način Gestapo marsikje spregleda in morda še sama pomaga pri razširjanju pod-zemskega lista.

Poljaki imajo zdaj tudi svojo tajno radiopostajo, ki se imenuje SWIT, to je "svetloba." S pomočjo te postaje ima poljska vlada v Londonu direktno zvezo s podzemskimi organizacijami na Polj-akem.

Največ žrtev Hitlerjevega terorja je doslej bilo na Poljskem. Židje so na prvem mestu, na drugem pa Poljaki. V Varšavi je bilo pred vojno 400,000 poljskih židov, danes jih je še 35,000; vsi ostali so že likvidirani. Poljaki so v strahu, da pridejo oni na vrsto z enako furijo, kadar izgine zadnji žid med njimi.

Značilno je, da kljub obsežnemu in močnemu podzemskemu gibanju na Poljskem, katero je dan in noč v spopadu z gestapovci, ni nič slišati o kakšnem razkolu med poljskimi gerilci. Poročano je bilo, da je centrala v Moskvi poslala na Poljsko agitatorje s pa-dali, da bi organizirali razkolno "partizansko" gibanje po zgledu v Jugoslaviji, ampak uspeha ni bilo, ker ni nič slišati o poljskih "partizanih."

Ker smo že pri "partizanih," lahko omenimo, da do danes jih ni nikjer drugje, razen v Sloveniji in na Bakanu. Samo enkrat so poročali, da se javljajo v Franciji, a so kmalu izginili nekam. Ju-goslavija je menda edina, ki je takoj od začetka okupacije imela obsežno in vojaško organizirano uporniško gibanje, lani je pa do-bila še "partizane," ki so jih organizirali madžarski in ruski ko-munisti, kateri so prišli v Bosno menda z letalom in od tam dajejo navodila domačim komunistom.

Na Češkem, kjer je na delu neprestana sabotaža in drugačno rebelno gibanje proti nemškemu nacizmu, še danes ni organizirane vstaje, niti ni kakšnih čeških "partizanov" na delu, dasi imajo tudi Čehi svoje komuniste in dovolj domačih kvizlingov; prav tako v Belgiji, Holandiji in na Norveškem. Ves odpor zoper nacistične-skega sovražnika je v teh deželah enoten in složen, čeprav so tudi tam reakcionarji in izdajalci, kakršnih se nikjer ne manjka.

Edino nesrečna Jugoslavija, katera je za Poljsko prispevala naj-več krvnih žrtev in največ Lidie—je morala biti blagoslovljena s "partizanskimi" razkolkami, ki so naredili ljudstvu v splošnem več škode kot koristi. Izgovor je, da je reakcionarna politika porodila razkol. Dnevna propaganda iz centrale pripoveduje svetu, da je jugoslovansko "ljudstvo" izgubilo zaupanje v vodstvo četnikov in v nazadnjaško vladno izgnanstvo in je moralo samo prijeti za orožje, da se iznebi ne samo okupatorjev, temveč tudi domačih tiranov.

Nobena tajnost pa ni, da to "ljudstvo" so v prvi vrsti komunisti, ki nikjer nimajo zaupanja v nobeno drugo vladno, kakor v komu-nistično diktaturo in katerim je vsaka druga vlada, tudi demo-kratska, tiranska. To je tista politika...

Glasovi iz naselbin

O klubu bivših rudarjev

Milwaukee. — O našem klubu bivših rudarjev ni bilo že precej časa nobenega poročila. Zadnjič je Louis Ambrozich le omenil, da se vrši seja 8. maja zvečer, kakor se je tudi. Malo poročila o tej seji.

Na dnevnem redu je bilo vprašanje, kaj storiti s prebitkom od naše kartin zabave, ki se je vršila 20. in 21. marca in je še pre-cej povoljno izpadla. Na tej se-ji smo sklenili, da razdelimo pre-bitek v sledeče namene: Za slo-vensko pomožno akcijo, ki jo vo-di JPO-SS, smo dali \$15, za ru-ski relief \$15, za SANS \$15 in tri dolarje za oglaševanje mladinskega krožku št. 4 SNPJ.

Naša želja je, da bi se stari, to je bivši rudarji, živeli v Mil-waukeesu in okolici, boljše ude-leževali se, kadar so sklicane. Njih datum in prostor je vedno objavljen v Prosveti. Zadnji dve poletni sezoni smo imeli pikni-ke. Kaj mislite letos? Sedaj imamo res "cash", ampak bolj malo časa, kajti večina nas mo-ra garati po sedem dni v tednu. In tako je vprašanje letošnjega piknika prepuščeno odboru kluba.

Radi bi slišali, kaj misli-te o tem, ki niste bili na se-ji 8. maja. Ali mislite, da bi bil kak uspeh? Ali mislite, da bi mogli dobiti prigrizek? Polžnost naša je, da delamo za vojne si-rote, toda vsi veste, da brez tru-da ni nič.

Drugače je pri nas dosti dela, kdor hoče delat. V tem mestu bo kmalu ena četrtina žensk v tovarnah. Dosti jih tudi oprav-lja "weldarsko" delo, toda jim lakre nič preveč ne ugašajo. Ne-kateri se hitro privadijo. Stvar ima tudi smešno ali zabavno stran. Na primer jutraj so vse lepo napudrane in z "ružem" po-barvane, zvečer so pa vse zakaje-ne in umazane. Pa se bodo že privadile, kot se tudi drugi.

J. Perko, 584.

Pomoč živim, spomin mrtvim—

Cleveland, O.—Namesto cve-tja in rož za prerani grob našega dobrega prijatelja, aktivnega društvenika in dolgoletnega predsednika društva Naprej št. 5 SNPJ, Mika Cvelbarja, ki je po desetmesečnem bivanju na farmi brata Rudolfa Cvelbarja v Columbusu, Montana, 30. aprila 1943 podlegel srčni hibi, so darovali:

Za Jugoslovansko pomožno akcijo (JPO-SS št. 2): Jernej Rožanc in John Stopar vsak po \$5.00 in Anton Gruden \$1.00, skupaj \$11.00.

Za slovensko politično akcijo

(SANS): John Lazar, Stephen Lunder, Jernej Rožanc, Louis Kocjan, Joseph Globokar in Lud-vik Medvešek vsak po \$5.00, John Tavear \$3.00, Frank Črtalič, Frank Mikše, John Marn, Frank Černe in Joseph Zele po \$2.00, J. Papash, Frank Razin-ger, August Kollander, Charles Rogel, Louis Hrovat, John Renko in Neimenovan po \$1.00. Sku-paj \$50.00.

Za Slovensko narodno čitalni-co pa: Frank Shiffrer in Neime-novan vsak po \$5.00 in John Ku-man \$1.00, skupaj \$11.00.

Skupno so za vse tri organiza-cije darovali vsoto \$72.00. Iskren-a hvala vsem darovalcem za ve-likodušne darove! Da bi našli še mnogo posnemalcev.—Ludvik Medvešek, 5, nabiralec.

Naročnikom Cankarjevega glasnika

Cleveland, Ohio.—Vse bivše naročnike Cankarjevega glasni-ka opozarjamo, da je bilo v zad-nji številki, ki je izšla ob koncu februarja t. l., poročano, da oni, ki želi dobiti povrnjeno naprej plačano naročnino, mora do 31. maja 1943 poslati upravi Can-karjevega glasnika zahtevo ozi-roma nakaznico, ki je bila na-tisnjena v zadnji številki. Po-znejše posiljen zahtev ne bo mo-gel upoštevati. Toliko v na-znanje naročnikom.

Za upravo Cankarjeve Usta-nove—Ludvik Medvešek, tajnik, 6409 St. Clair Ave.

Prispevki za pomožno akcijo

Cleveland.—Meseca aprila so pri naši postojanki 35 JPO-SS prispevali za pomožno akcijo:

Nabiralna knjižica J. F. Dur-na: Mike Lah \$5 namesto venca za pokojnim A. Smoletom, Frank Petrič \$2, društvo Euclid 29 SDZ \$3, mrs. Urek dolar, John Lokar dolar, mrs. J. Česnik dolar, Pro-gresivne Slovenke, krožek 3, Eu-clid, \$10, mr. in mrs. F. Straus (Trafalgar) \$5, mr. in mrs. A. poklar \$5, Milan Medvešek \$5 namesto venca za pokojnim vo-jakom Johnom Zajcem, družina J. F. Durn \$5 namesto venca za istim vojakom, Paul Česnik (Painsville) dolar. Skupaj \$45.

Nabiralna knjižica Andreja Božiča (zidarja): Po dolarju so prispevali Louis Čeborn, John Strancar, Frank Klemenčič, Vic-tor Shell (Sel), Joseph Rebec, Louis Furlan. Skupaj \$6.

Nabiralna knjižica Georga Panchurja: Po dolarju so pri-spevali Joseph Kosarich, Frank Zajc, Mary Jevnikar, Rose Ur-bančič, Julia Struna, Frances Gorenc (nečitljivo), po dva do-

larja pa Neimenovana in Fran-ces Vidmar. Skupaj \$10.

Nabiralna knjižica Mary Lus-tig: Po dva dolarja Anton Dol-gan (Trafalgar) in Joseph Jane-zič, po dolarju A. Gregorc, Frank Raztresen, Ursula Blazetič, Jo-seph Lustig in Mary Boldin 50c. Skupaj \$8.50.

Nabiralna knjižica Johna Jan-čarja: Po pet dolarjev John Jan-čar in Joseph Kužnik, po dolarju Frank Skully ml., Frank Skully st. in Eleanor G. Gubich. Sku-paj \$13.

Nabiralna knjižica Antona Jankoviča: Družina Anton Zan-ko \$2.00, Anton Kovačič \$2, John Tomšič \$5. Skupaj \$9.00.

V aprilu smo pri naši postoj-anki torej nabrali \$92.10. In to je nabralo le šest izmed 28 za-stopnikov, ki imajo nabiralne knjižice. Kaj je pa z ostalimi zastopniki-nabiralci? Torej sku-šajte tudi vi poagtirati ta me-sec. Slovenija prosi naše pomo-či. Nekaj dolarjev mesečno za to človekoljubno delo nas ne bo vpropastilo.

Rojaki! Zbirajmo in prispe-vajmo vsi brez razlike. Vsak po svoji moči. Naši bratje Čehi so obdavčeni direktno pri svojih podpornih organizacijah, in sicer po dolarju mesečno. Torej po-mislite, koliko oni zberejo sku-paj mesečno za svoje rojake v stari domovini, ki kakor izgle-da, ne trpe tistega trpljenja in gorja kot ga trpi naš mali na-rod, proti kateremu so se zaro-tili trije sovražniki, da ga uni-čijo: Nemci, Italijani in Madžari.

Torej zbudimo se, razmišlja-jtisnjena v zadnji številki. Po-znejše posiljen zahtev ne bo mo-gel upoštevati. Toliko v na-znanje naročnikom.

Za upravo Cankarjeve Usta-nove—Ludvik Medvešek, tajnik, 6409 St. Clair Ave.

Omenim naj tudi, da se naša podružnica že pripravlja na je-sensko priredbo, ki se vrši 24. oktobra. V ta namen je najela obe dvorani Slovenskega delav-skega doma na Waterloo rd. Ob tej priliki bi podan program in izdali bomo tudi programno knjižico. Zastopniki in zastop-nice naše podružnice bodo šli na delo in pričeli zbirati ogla-se pri naših trgovcih in tudi dru-gih. Našim trgovcem torej pri-poročamo, da ste naklonjeni tem nabiralcem in nabiralkam in prispevajte po svoji moči v obliki oglasa. Zavedajmo se vi enako svoje dolžnosti napram svojemu narodu. Vedite, da za-stopniki in odborniki ne delajo zase, ampak za trpečo Slovenijo. Glejmo vsi, da bo naša prihod-nja priredba sijajen uspeh, kot še nobena tako. In ako bomo vsi sodelovali in se potrudili, bomo to tudi dosegli.

Društvenim zastopnikom in nabiralcem priporočam, da gre-ste ta mesec VSI na delo in sku-site doprinesiti svoj delež k skup-nosti. Na naše ljudi pa apelir-ram, da prispevajte kolikor je v vaši moči tem narodnim delav-cem. Če nimate namena prispe-vati, vsaj ne ovirajte jih—ne iščite izgovorov ali drugega pre-rekanja. Vsi prispevki so pro-stovoljni—kolikor hoče kdo dati. Seja naše postojanke JPO-SS se vrši v torek zvečer, 25. maja. Vsi zastopniki, zastopnice in uradniki ste prošeni, da ste na-vzoči. Potrebno je, da posetite sejo vsak mesec. Društvo pri-poročamo, naj zahtevajo vsak mesec poročilo od svojih zastop-nikov.

J. F. Durn, tajnik.

"Pustite male k meni..."

Cleveland.—Lahko ste že si-lišali ali čitali ali pa se je vam o-sebno pripetila smola. Smola se je pripetila tudi mojemu pisal-ne-mu stroju, ali bolj pravilno re-čeno—meni, kajti popravilo me je stalo \$5.50, ker sem dopisnik. Človek se čudi današnjim last-nikom stanovanj, ki oglašajo: "Oda se stanovanje štirih ali pet sob družini brez otrok..." Mi pač ne moremo zapostiti, so li bili ti lastniki stanovanj rojeni v velikosti 10 palcev ali v veli-kosti pet do šest čevljev. Ne gre nam v glavo, čemu se tako boje otrok. Bo že res, da jih ima ne-katera družina malo preveč, am-pak kadar odklanjajo družino z devetmesečnim otrokom ali s par malimi otroki v starosti od ene-

Ameriški major H. M. Specht zasiluje ujetega nemškega vojaka v svojem stanu v Tunisu.

ga do nekaj let, je pa malo pre-več udarca za matere, ki so otro-kom dale življenje, zdaj pa ni-majo prostora, kamor bi zibelko položile z detetom.

Predno nadaljujem, vam bom predložil pismo, ki je bilo obja-vljeno v tukajšnjem meščanskem listu. Naslovljeno je na cleve-landske lastnike stanovanj in pi-še ga mati s tremi otroki. Glasi se:

"Danes je materinski dan in pi-šem to pismo kot mati. In kot mati se obračam na dobrosrčno ljudstvo Clevelanda s prošnjo, naj vzamejo v pretes, kaj oni delajo za bodočnost naše prihod-nje generacije. Po pravici pove-dano je Cleveland mesto kot so vsa druga mesta in v tem mestu se trudim, da bi vzgojila svoje o-troke, da bi bili pošteni državlja-ni in spoštovali zakone.

Pred tremi meseci je moj mož dobil delo v Clevelandu. Prišli smo iz druge države. Ampak jaz sem bila rojena in vzgojena v dr-žavi Ohio in sem bila zelo vese-la, ko sem zopet prišla v to dr-žavo. Toda kakšna smola! Mi tukaj nismo dobrodošli. Zakaj ne? Vedite, da imamo tri otro-ke: Richard je star 11 let, Mi-chael sedem let in Catherine o-sem mesecev. Zdaj pa ne more-mo dobiti stanovanja, ki bi od-govarjalo naši družini."

Potem mrs. Connor pove, da je z otroki sledila možu v Cleve-land. Ampak vse, kar sta mo-gla dobiti, sta bili dve umazani sobi, za kar sta plačevala \$10.50 tedensko. Bilo pa je tako neudobno in grdo, da upa, da takega stanovanja ne vidi nikoli več. Ampak lastnica stanovanja ji je dala razumeti, kako dobro delo je storila, ker je oddala v najem stanovanje družini s tremi otro-ki. Potem je ta družina najela "trailer", ki pa je tako majhen, da se komaj gibljejo v njem.

"In vendar je bilo to vse, kar smo mogli dobiti", nadaljuje že-na "Ampak nisem sama v ta-čem položaju. So še druge ma-tere, ki se vprašujejo, kaj so postale matere. Može jim odgo-varjajo, kaj naj storijo z otroki. Mi nimamo dovolj denarja, da bi dali predplačilo na hišo, če bi jo hoteli kupiti."

Potem mrs. Connor vprašuje, kaj je s temi lastniki stanovanj, ki malim otrokom zanikajo pra-vico do življenja. Pravi, da je praznih stanovanj precej, kajti našla jih je več, ko je čitala o-glase. Toda vsakdo oglašja, da hoče le odrasle stanovalce. Ne-kateri lastniki stanovanj gredo celo tako daleč, da oglašajo, da žele delovni par, to je moža in ženo, ki oba delata, da bi niti že-na ne capljala po hiši.

In kako je bilo pred 20, 30 le-ti? Dobili so se ravno taki last-niki stanovanj, ki niso marali o-trok. Mogoče so med temi tudi taki, čijih starši niso mogli do-biti stanovanja radi malih otrok. Ampak ravno ti lastniki danes hvalijo fante, ki se bore za njih domovino in njih imovino. Mrs. Connor končuje svoj dopis, da so lastniki pozabili na izrek Kristu-sa, ki je rekel: "Pustite male k meni..." Ona potem vprašuje katoliško in protestantsko du-hovščino, zakaj v tem smislu ne pridigajo svojim vernikom, da bi se vsaj vernim lastnikom ome-hčalo srce do malih, nedolžnih o-trok.

Ta dopisnik bi lahko odgovoril na to vprašanje, toda danes ni časa. Mrs. Connor ima tudi dva brata v vojni, ampak to nič ne vpliva na stanovanjske posestni-ke. Oni ljubijo poleg domovine le vsemogočni dolar, kar je njih — amen!

Tudi... spomini...

Strabane, Pa.—Težko se člo-vek pripravi k pisanju, toda ve-deti si ga razmere prisilijo k temu. V Prosveti z dne 10. maja sem čitala dopis Agnese Pasaričeve iz Elizabetha, N. J., v katerem zopet obuja svoje — "spomine". Ampak tisti njeni spomini so kr-avi spomini za nas druge, ki smo bili skupaj pred 20 leti v premožarski stavki na Thomasu v West Virginiji. In pomagam nam jih je dajati tudi ona s svo-jimi "boarderji". Sedaj pa mi — (Dalje na 3. strani)

Ferdinand Smith, podpredsednik Splošne mornarske unije, in gledališna pesalka Pearl Primus.

YANKS UNLOAD SUPPLIES ON RUSSELL ISLANDS

After landing on the Russell Islands, which guards the left flank of Guadalcanal in the Solomon Islands, U. S. troops immediately move in large supplies of guns, ammunition, and other military equipment. The occupation of these islands, in all probability, is a preliminary move on the part of Allied forces to more important action in the south Pacific theatre of war.

MEJAŠI

Povest iz davnih dni

Napisala
Ilka Wašketova

(Se nadaljuje.)

"Oh, strašno!"
"Goste so pobili v spanju!"
"Germanški divjaki ne poznajo gostoljubnosti."

"Tudi junakov ne, ker pobijajo junake takrat, ko se ne morejo braniti."
"To je ona ljubezen do bednega bližnjega, ki jo propovedujejo tisti menihi tukaj gori ob Salici."

"Menihi? Da bi jih bili?" zarohni vojvoda.

"Kaj hočejo zopet na naši meji?"

"Bržkone so žejni naše krvi," se posmehne Zitomisl.

"Slišal sem, da zidajo tam močno utrdbo," je dejal gospodar Frušenjakega gradu.

"Meni pa je pravil langobardski trgovec iz Belluna, ki je potoval tamkaj mimo, da zidajo menihi ob Salici samostan in cerkev ob stroških bavarskega vojvode Teodona," je povedal starejšina iz Podkronosa.

"Aha! Saj sem mislil, da je stvar nam namenjena. Kmalu se pokažejo kute v naši deželi," je zopet povzel Zitomisl. "Ali jim pojdemo nasproti, bratje?"

"Pojdemo," je dejal vojvoda in udaril ob meč, "kadar pride čas za to. Zdaj pa nadaljuj, Olomir!"

Razburjenost v dvorani se je poglobila in Olomir je nadaljeval:

"Torej—Bavarci so pobili vse Bolgare, le neki Alciok in z njim še sedemsto drugih Bolgarov so se rešili ter prišli k nam. Vojvoda Valunk jih je gostoljubno sprejel. Mnogo let so nato Bolgari živeli med nami."

"Do onega leta, ko je prišel tvoj ujec Trudopolk na naš dvor," je pripomnil podkronski starejšina.

"Da, tistega leta so se selili Bolgari doli k Langobardom. Nekaj odličnih mož s tukajšnjega dvora jih je spremljalo do meje. Moj ujec, ki je bil takrat komaj osemnajstleten mladenič, se je tudi pridružil spremstvu, ker mu je junaški Alciok ugajal. Se dandanes nosi ujec ob svečanih prilikah meč na širokem srebrnem pasu, ki mu ga je takrat ob slovesu podaril bolgarski knez Alciok."

"Resnico si govoril," je potrdil starejšina Pribislav iz Podkronosa, "tistega leta, ko so nas Bolgari zapustili, je pribežalo k nam čez mejo mnogo beguncev iz Forojulke, ker so po njih deželi razsajali Obri. In leto dni pozneje je pribežal na naš dvor Arnefrid, sin upornega forojulkega vojvode Lupa."

"To je bil oni forojulski kneževič, ki je hotel, da mu pomagamo na forojulski vojvodski prestol?" je vprašal Zitomisl.

"Da, oni. In dali smo mu res nekaj mož, ko se je vračal v domovino. Ali nihče se ni vrnil. Langobardi so vse pobili, še preden so prišli do forojulkega mesta."

"Hm, je pripomnil trušenski župan, "ali ste že slišali, da je sedanji forojulski vojvoda ustanovil na svojem dvoru nekakšno vojaško šolo?"
"Prav za prav plemiško vzgojevališče," je popravil Olomir; "tudi pri nas smo že slišali o tem. Baje vzgaja na dvoru sinove onih plemenitav, ki smo jih mi potolkli pred štirinajstimi leti."

"Vse kaže, da si je Forojulka precej opomogla od tistega časa. Zato pa, ako hoče Trudopolk kaj doseči, storimo čim prej, kar mislimo storiti."

Pogovor se je še sukal okrog Trudopolkovega naklepa ter okrog starejšinskega posveta, ki naj bi se vršil drugi dan na karantanskem dvoru; pozno v noč so vsi legli k počitku.

Le Olomir je še dolgo sedel na klopi pri odprtem oknu in zrl v dolino, kjer se je v mesečini svetil kamenit vojvodski prestol in so nedaleč od njega molele proti nočnemu nebu razvaline nekdanj cvetočega rimskega mesta Viruna.

Misli so mu hitele nazaj na domače gradišče, kjer je stal poleg vojvodovega dvorca pod lipo podoben prestol nasproti kamenitemu žrtveniku. Prej ali slej zasede Olomir ta prestol—tako je določil Trudopolk, ker sam ni imel več sinov, tako so Trudopolku potrdili vsi starejšine njegove župe.

Nekdaj je Olomir sanjal o bodočnosti in o tem, kako se proslavi kot bodoči vojvoda. Ali takrat je sanjal poleg teh še druge sladke sanje. Te sanje pa so zdaj minile, utrnile se je zvezda, ki mu je osvetljevala bodočnost—izgubil je Vedrano. Ostal mu je le spomin in—osveta.

—Osveta! Poteptati hoče deželo, ki mu je ugrabila ljubljeno devojko, uničiti one, ki so mu ubili edinega brata.

Olomir je dvignil roke in vroče molil k Svetovidu, naj mu pomaga zbrati čim večjo vojsko, molil je k Perunu, da bi navdahnili vse slovenske župane in vojvode, da se razvnamejo za njegovo stvar.

V.

V gorenjem nadstropju nemaškega gradu je bilo že ves dan mnogo ropotanja in luputanja z vrati. Godeslava je porabila priliko ter je ukazala deklam, naj temeljito očedijo vse drugo nadstropje, ki še ni bilo tako očiščeno, odkar je bil menih Teofil zadnjič v Barbani. Temu je bilo menda zdaj že dve leti.

Tega dne pa je bil že zgodaj zjutraj odhajal menih v Forumuliji, kamor je zahajal večkrat. Ženske so hitele čistiti Teofilove sobe. Tudi Godeslava, ki je poleg očeta Teofila zdaj že štirinajst let gospodarila v gradu, je prišla pomagat deklam.

Pravkar je otepala na ozkem pomolu prah iz cunje, ko se je oglašil z višave zvonek glas:

"Teta Godeslava! Pogled me!"

Godeslava se je ozrla navzgor. Visoko na okroglem grajskem braniku se je svetila strazarjeva čelada in njegova sulica. Izpod čelade pa so se svetili zlati lasje.

"Miljenka, kaj vendar delaš tam gori?" se je hudovala Godeslava.

Na braniku se je odzval vesel smeh, in čelada in sulica sta izginili.

Godeslava je zmajala z glavo in se vrnila v Teofilovo sobo. Brisala je omarico, ki je bila pritrjena na steni med obema oknom.

Kmalu so se vrata tiho odprla, in v sobo je pokukal krasen dekličji obrazek, obrobjen z zlatimi kodri.

"Tetka, ali si huda?"

Dvoje velikih sivih oči je prosilo še prisrčneje nego rdeča ustna. V sobo je stopila štirinajstletna deklica—vsa podobna pokojni materi Vedrani.

"Kaj bi ne bila huda! Kolikokrat sem te že prosila, da ne hodi na branik. Nekoč se še prevrneš čez ograjo v globčino."

"Oh, tetka, ko je pa tako lepo tam gori. Ko bi bila deček, bi hotela biti grajski čuvaj."

"Beži, beži! Saj itak pravi oče Teofil, da si bolj divja kakor katerikoli deček."

"Mm—veš, tetka, če bi tebe ne bilo, bi me bil oče Teofil že davno potopil v sami latinščini, ali bi mi bila pa voščena tablica prirastla na eno roko, na drugo pa pisalo."

(Dalje prihodnj.)

Šopek samotarke

Manica Komanova

PO MORJU BARKA PLAVA...

(Nadaljevanje.)

"Cilka," je skušal potolažiti Polde obupano deklico, "vedi, da je za naju oba dobro, da pojdem. Ako mi bo sreča mila, zaslužim v par letih toliko, da bo zadostovalo zame in zate. Tedaj pišem po tebe, da prideš za menoj in tam v daljni Ameriki postaneva najuspešnejši zakonaki par. Do tedaj pa ti bom redno dopisoval. Cilka, ali mi boš vselej odpisala? Ali mi ostaneš zvesta?"

"Polde," je ihtela Cilka, "zakaj me mučiš? Pazi raje, da se mi ti ne izneveriš! Tam v Ameriki je dosti deklet in dve leti sta dolgi, dolgi..."

"Bodi mirna, Cilka! Upajva, da se vse dobro izteče."

V takih pogovorih sta prišla do cerkve.

"Počakaj," pravi Cilka in skoči kakor srna v znano Zakotnikovo tobakarno, stoječo tik cerkve ter se kmalu vrne s šopom viržink v roki, potlači ga Poldeju v žep rekoč:

"Vzemi, Polde, da si boš po poti s kajenjem krajšal čas in mislil name!"

"Cilka, kako si mi dobra!"
Se par vročih poljubov, par tesnih objemov, še nekaj grenkih solz in—ločila sta se.

Teden pozneje pa je dobila Cilka od Poldeta lepo razglednico in na njej zapisano:

"Po morju barka plava,

o Cilka, bodi zdrava!"

Z drhtečim srcem je Cilka vsaj desetkrat prebrala te vrstice, zatem pa je začela poljubovati razglednico in jo pritiskati na srce.

"Bog ve," je vzdihovala vsa žalostna, "kje je sedaj on, ki je pisal te vrstice? Ali kaj misli name? O, kedar bom tako srečna, da sedem tudi jaz na 'barci'."

Official U.S. Navy Photograph

A dramatic story of pilots, flight crews and planes is told in "Cavalade of Naval Aviation," a Naval Aviation Exhibit of official photographs, to be on display at the downtown Chicago Public Library from May 18 to 29 and at several neighborhood libraries in June. One of the striking pictures points out that in the days of the square-riggers, the quality of the crew is the determining factor in winning battles. Whether on planes or ships of the line, these men know their jobs.

co' ter se odpeljem za njim..."

Prve mesece po svojem odhodu je pisal Polde svoji Cilki mnogo pism, ki so bila polna najlepših obljub in najslajših nad.

Cilka mu je zvesto odgovarjala. Kmalu pa opazi, da postajajo Poldetova pisma redkejša in tudi hladnejša. Poloti se je čuden nemir in grozne slutnje so jo mučile podnevi in ponoči. Ko pa so slednjič pisma popolnoma izostala, je postala Cilka neznosno pri srcu. Razne misli so se ji kakor hudourniki podile po razbeljeni glavi.

"Ali se morda pisma izgube? Ali je bolan? Morda se je pone-srečil? Kaj pa, ko bi mi postal nezvest? Ne, ne, nikdar ne, ni mogoče!"

Najhujše je šele prišlo. Nekega jesenskega večera se je vrnil iz Amerike Cilkin so-sed, Klopčev Lojze, ter je ne-usmiljeno vrgel v obraz stransko vest, da je njen Polde že dva meseca poročen z neko priletno, a precej premožno američansko vdovo.

Cilka se je zgrudila kakor brez življenja na tla, ko je zaslislala to nepričakovano novico. Bilo ji je, kakor da je čula svojo smrtno obsodbo. Odtodaj pa je revica začela veneti in bledeti.

Ljudi se je skrbno ogibala. Zdelo se ji je, da jo vsak za-smehljivo pogleduje ter ji pri-voščil njeno nesrečo.

Ko je nekoč pobirala iz skrivnega predalčka vsa Poldetova pisma ter jih metala v ogenj, pride ji v roko tudi prva njegova razglednica, na katero je za-pisal:

"Po morju barka plava, o Cilka, bodi zdrava!"

Spomnila se je, kako je bila takrat še vsa srečna, v mislih na najlepšo bodočnost. Spomnila se je, kako vroče je poljubovala to mrtvo kartico, ker jo je pisal on.

In sedaj—Zahtela je in raztrgala razglednico na drobne kosce.

V času Cilkinega gorja je prišel s tujega Radeckov Joško, krojač in posestnik male hišice, stoječe blizu Cilkinega doma. Joško je bil Cilkin tovariš že iz-za otroških let. Ta je bil sedaj edini človek, do katerega je imela Cilka toliko zaupanja, da mu je odkritosrčno razodela vse svoje srčne bolesti.

"Ha, ha," se je smehljaj Joško, "Cilka, bodi pametna in izbij si ga iz glave! Pomisli, ali je vreden on, ki te je tako hitro pozabil, da bi ti kot pošteno de-klle žalovala za njim in si kra-tila življenje? Beži, beži!—Tudi jaz sem se pred par leti navezal na tujem na neko deklino. Misli sem, da mi brez nje ni mogoče živeti. Tudi ona me je rada videla, a le, dokler druge-ga ni bilo. Ko pa je povprašal za njeno roko nekdo drugi, vzela ga je brez pomisleka. No, ta-krat je malo manjkalo, da ni-sem obnorel. A kmalu sem se potolažil. In ko sem slednjič še zvedel, da je njen soprog zelo nezadovoljen z njo, sem bil hva-ležen, da se mi je izneverila. Hej, Cilka, bodi vesela! Koliko je še fantov na svetu! Boš vide-la, da se kmalu oglasi kak že-nin, ki te bo res vreden!"

Take in enake tolažilne besede živahnega Joška so vplivale

na Cilko toliko, da je začela po-časno pozabljati svoje srčne bole-dine, pozabljati svojega nezve-stega Poldeta. Vsaj dozdevalo se ji je tako.

Joško je začel precej pogosto-ma zahajati h Kraljičevim in pogovori s Cilko so postajali ve-dno zaupnejši.

Klepetave ženice—oh, in teh je v St. Vidu toliko!—so že za-čele stikati glave in šepetati med seboj, da se med Joškom in Cil-ko nekaj plete.

Take ženice se sicer večkrat rade zmotijo, a toplot se niso, kaj-ti neke nedelje zjutraj je ozna-nil župnik Valentin raz leco, da sta oklicana Joško in Cilka en-krat za trikrat.

Kdo bi si bil mislil...!

Ženin in nevesta sta takoj drugi dan obljubila pred altar-jem medsebojno dosmrtno zve-stobo in nato sta v družbi vese-lih svatov obhajala ženitovanj-sko potovanje v priljubljeni Lovrenčevi gostilni.

Predno se je gostija končala, so privrskali domači šentviški fantje na "prežo". Posedli so okrog peči in gostilničar jim je postavil na mizo skaf vina, ki ga jim je plačal ženin kot odkup za nevesto.

Veseli fantje so začeli pevati pesem za pesmijo. Ko pa so slednjič krepko zapeli tisto:

"Po morju barka plava..."

je nevesta Cilka pobledela in se zdrnila tako močno, da je že-nin to opazil.

"Kaj pa je, Cilka moja?" jo je vprašal skrbno.

"Nič ni, Joško, nič!"

"Ali ti je slabo?"

"Ne, Joško, pojdiva domov!"

Skrbni ženin je hitro ponudil roko svoji mladi nevesti ter jo odpeljal...

Za njimi pa so se začeli od-pravljati tudi drugi.

Po vasi je nastalo zopet vse mirno, vse tiho.

Tudi petje fantov je utihnilo. Le v srcu mlade žene Cilke je vedno glasneje odmevala ona, za-njo še vedno nepozabna pesem:

"Po morju barka plava..."

NA KOPICI

Ni ga menda na kmetih vese-lejšega opravila kakor je spravl-janje prosa. Kdor ni na kmetih zrastel, nima pojma o tem. S

Official U.S. Navy Photograph

MEN FROM MARS—Equipped with asbestos suits, these fire fighters are prepared to fight the aircraft carrier's most deadly enemy—fire. This photograph is one of the many in the Official Naval Aviation Exhibit, titled "Cavalade of Naval Aviation," which will be on display at the downtown Chicago Public Library from May 18 to 29 and at various branch libraries in June, and depicts the dramatic story of pilots, flight crews and planes in a graphic panorama.

vije veselje šele do vrhunca. Čuda! Vaški godec, ki je odd-leč opazoval in nestrno čak-trenotka, da se izprazni pod, pi kakor bi vzrastel iz tal, me-nje ter začne gosti same posu-nice. Fantje in dekleta se us-primejo ter plešejo in rajajo dve, tri ure, včasih pa tudi belega dne.

Pa naj potem še kdo reče, na kopici ni prijetno!

Prav tak vesel večer smo o-hajali pred par leti na moje-rojstnem domu. Spominjam vsega, kakor bi se vršilo šele noči. Večerja je bila že kon- na, jaz pa sem hitela v kuhinjo pomivat in pospravljat posu-

Pravkar sem pospravila nje lonce, ko pripoje v kuhinjo sosedov sin, Balantov Jakob.

"I kaj pa vendar počneš?" vpraša z veselim glasom. "Ta na podu je tak živahen dirind kako le moreš sama tičati kaj?"

"Jakob, nisem utegnila," od-vorim mu — "zakaj pa ti greš tja?"

"O saj sem že bil tam. Pa ko ima vsaka stresalka že svo-jega vzečaja. Po tebe sem pri-ljodiva takoj! Veš, tako prid-so, da bo kmalu vsa kopica pra-na. Če zamudiva, še plesati sme-va."

"Ne boj se, Jakob! Vsega ma ostane še dovolj," sem od-nila smeje.

Bil je priden dečko ta Jak-ob. Očeta že davno ni imel. Z m-terjo, ki je že dolgo bolehal-a, z edino sestro je delal in tr-dni in noči v borni koči. Ako je doma zmanjkalo dela, ho-je v dno, da je več prišel kajti bil je zelo varčen. Svo-bolno mater je ljubil s pravo-novsko ljubeznijo; sam zase bil skop, a materi je postreg-s čimer je le mogel.

(Dalje prihodnj.)

The Quickest, Surest Way YOU Can Help Win This War.

Razni mali oglasi

Delo dobe moški

CUVAJ—Watchman dobi stalno delo, \$30.00 tedensko. Znanstveniki in pisatelji angleško. 209 W. Jackson st. Room 212.

MOŠKI VOJAŠČINE PROS-važno delo vojne produkcije ALUMINUM-MAGNESIUM

Odpošiljalni oddelek—v liva-riji. Se ne zahteva skušenosti.

48-urno tedensko delo, minimu-ALUMINUM-MAGNESIUM CO. 2537 W. Taylor Street

SKUŠENOST NI POTREBNA

Moški 18 do 50 let stari, zmog-čitat in govoriti angleško. (Če-ako ne znajo pisati.) Za naklada-rijo in razkladanje pošte.

BISTVENA INDUSTRIJA 65c na uro, \$5.20 na dan. Stal-48-urno tedensko delo. Čas in-za nad 8 ur dela na dan. Pla-č povzroča ob preteku 6 mesecev enem letu. Vprašajte vsak dan tednu od 9:00 A.M. do 1:30 P.M. ali do 1:00 P.M. ob sobotah.

EMPLOYMENT OFFICE CHICAGO UNION STATION 516 W. Jackson Blvd.

Delo za ženske

VAŽNO INDUSTRIJSKO TOVARNIŠKO DELO za ženske brez skušnje, čistilke, nakladalke in delo v premikajočem pasu.

Najvišja minimum plača, do-bro prilika za napredek.

CORN PRODUCTS REFINING CO. 63rd Street and Archer Ave. ARGO, ILLINOIS

Phone Summit 000—Extension 2